

Planteavlen 1910.

Af Statskonsulent *K. Hansen.*

Vor officielle Høststatistik har efterhaanden været Genstand for anerkendelsesværdige Forbedringer, saaledes at de senere Aars Høstberetninger baade er fuldstændigere og fremtræder i en mere overskuelig Skikkelse end tidligere, samtidig med, at Opgørelses- og Beregningsmaaden maa siges at være mere rationel. Men trods de umiskendelige Fremskridt, der har fundet Sted, er vor Høststatistik dog endnu langt fra at give et fuldstændigt Udtryk for, hvilke Værdier, der udvindes af Landets Jord, ligesom den ved Grundmaterialets Tilvejebringelse benyttede Fremgangsmaade altid lader Plads aaben for Tvivl om Paalideligheden. Statistiken omfatter selvfølgelig de vigtigste Afgrøder, nemlig de 4 Kornarter og Blandsæden, endvidere Bælgsæd, Boghvede, Kartofler, Rodfrugter samt Hø og Halm. Men udover dette afgiver Jorden endnu Afgrøder, der repræsenterer meget betydelige Værdier, og som tilsammen udgør en ikke ringe Part af den samlede Aarshøst. Herhen hører alle Grønfoderafgrøder (Vikkehavre, Lucerne, grøn Boghvede, Majs, Spergel m. m.), endvidere hele Græsningsudbyttet paa Ager og Eng, Kær og Mose, alle Frøafgrøder (Rodfrugt-, Græs- og Kløverfrø, moden Spergel o. s. v.), alt hvad her dyrkes af Handelsplanter (Tobak, Sennep, Raps, Kommen m. m.), alle Have-

brugsprodukter, hvad enten de dyrkes i Mark eller Have o. s. v. De fleste af disse Poster er stigende, adskillige stærkt stigende, ingen af Betydning er aftagende. Man tager næppe Fejl, naar man anslaaer de Jordbrugsprodukter, der hidtil har været unddragne Høststatistiken, til en Værdi mellem 100 og 200 Mill. Kr. Mange vil mene, at Sogneraadenes aarlige Skøn over Foldudbyttet rammer et Stykke udenfor Virkeligheden, og adskilligt tyder paa, at denne Formodning er rigtig, og at fejlagtige Skøn navnlig resulterer i en for lav Opgivelse af Høstudbyttet. I hvert Fald savnes den ønskelige Sikkerhed for Høstopgørelsens Rigtighed. Men naar Talen er om Frembringelse af Produkter, hvis Værdi er beliggende mellem 500 og 1000 Mill. Kr., uden at man véd noget sikkert om, hvilket af disse to Grænsetal der ligger nærmest Sandheden, synes der at være nærliggende Anledning til at faa tilvejebragt Materiale til en virkelig Høststatistik, d. v. s. til en saa fuldstændig og paalidelig Opgørelse som praktisk gennemførlig, foreløbig forsøgsvis, senere maaske med visse Aars Mellemløb. I Betragtning af den levende Interesse for og Forstaaelse af de forskellige Erhvervs — og da først og fremmest vort Hovederhvervs, Landbrugets — Betydning, som Statens statistiske Bureau lægger for Dagen, og den store Energi, hvormed nye Opgaver tages op, tør man forudsætte god Villie fra nævnte Institutions Side til at faa tilvejebragt fyldestgørende Oplysninger om, hvad der virkelig udvindes af Landets Jord. Det maa da blive Landbrugets Sag gennem dets Institutioner og Organisationer at tilkendegive Ønsket om og eventuelt medvirke ved Iværksættelsen af en saadan Opgørelse.

Men skønt Høststatistiken saaledes endnu ingenlunde er fuldkommen, er den dog meget brugelig til at give den officielle Bekræftelse paa den Kendsgerning, at Udbyttet af vor Jord er i jævn Vækst. Naar hele det kontrollerede Høstudbytte omregnes til, hvad det statistiske Bureau kalder »Kornenheder«, viser det

sig, at Høsten i 1897 udgjorde 70 Mill. Kornenheder; derefter stiger Udbyttet nogenlunde jævnt for i 1910 at naa det højeste hidtil opnaaede Kvantum, nemlig 105 Millioner. At den beregnede Pengeværdi for 1910 derimod er lavere end i de nærmest forudgaaende 3 Aar, ligger udelukkende i de lavere Kornpriser. Værdien for 1910 opgøres nemlig til 550 Mill. Kr. imod 552 Mill. Kr. for 1909, 587 Mill. Kr. for 1908 og 613 Mill. Kr. for 1907, men kun 350 Mill. Kr. i 1897.

Angaaende Udbyttet af de enkelte Afgrøder skal anføres følgende Data: Den samlede Kornhøst (inkl. Boghvede og Bælgsæd) udgjorde 44.6 Millioner Centner (Gennemsnit for Femaaret 1905—09: 42.3 Mill. Cent.). Hveden gav 2.48 Mill. Cent. (1905—09: 2.26), Rugen 10.16 Mill. Cent. (1905—09: 9.56), Bygget 10.40 Mill. Cent. (1905—09: 9.82), Havren 14.40 Mill. Cent. (1905—09: 13.87), Blandsæden 6.74 Mill. Cent. (1905—09: 6.38), Boghvede og Bælgsæd 0.43 Mill. Cent. (1905—09: 0.38). Samtlige Sædarter har saaledes i 1910 givet et større Udbytte end i Gennemsnit for det forudgaaende Femaar. Hveden, Rugen og Bygget samt Boghveden og Bælgsæden gav overhovedet større Afgrøder i 1910 end i noget enkelt af de foregaaende 5 Aar, medens Havren og Blandsæden gav større Udbytte i 1907 og 1909. Det samlede Udbytte af Halm var lidt mindre i 1910 end i det foregaaende Femaar (6.4 Mill. »Læs« imod 6.7 Mill.).

Avlen af Rodfrugter (inkl. Kartoffler) var i 1910 den største hidtil opnaaede og udgjorde tilsammen 259.3 Mill. Cent. mod 225.2 Mill. Cent. i Gennemsnit for Femaaret 1905—09. Kartofflerne gav ialt 15.5 Mill. Cent. (1905—09: 13.9), Runkelroerne 92.2 Mill. Cent. (1905—09: 79.7), Kaalroerne 73.8 Mill. Cent. (1905—09: 64.1), Turnipsen 57.4 Mill. Cent. (1905—09: 53.3), Sukkerroerne 14.7 Mill. Cent. (1905—09: 9.1), Gulerøderne 5.2 Mill. Cent. (1905—09: 4.9), Cikorie 0.35 Mill. Cent. (1905—09: 0.31). Samtlige Rodfrugtarter overgik saaledes i 1910 det sidste Femaars Gennemsnit, og ingen

af Rodfrugtarterne har i dette Femaar givet saa stort Udbytte som i 1910. Ved Vurdering af Foderroerne spiller dog som bekendt Tørstofprocenten en væsentlig Rolle, og efter det til Belysning heraf indsamlede betydelige Materiale var denne nærmest lav, i hvert Fald noget lavere end i Gennemsnit for 1905—09.

Høhøsten var paa Agerjorden lidt over, paa Engene lidt under Gennemsnittet for det forudgaaende Femaar. Græsningssudbyttet var, særlig henad Eftersommeren og Efteraaret, meget rigeligt.

I Henseende til Mængdeudbytte var Aarets Høst saaledes meget rigelig for Landet som Helhed. Og dog var Vejrforholdene ingenlunde ideelle; tværtimod gav de jævnlig Grund til alvorlig Ængstelse. Efteraarssaanningen foregik gennemgaaende sent, og med en tidlig og streng Vinter vilde Vintersæden være bleven spinkel. Oktober blev imidlertid usædvanlig mild og havde mere Lighed med en Eftersommer- end en Efteraarsmaaned. Følgen var, at Vintersæden groede usædvanlig stærkt til. Efter en kold November blev de egentlige Vintermaaneder alle forholdsvis milde og bragte baade færre Frostdage og lettere Frost end normalt. Temperatursvingningerne var imidlertid jævnlig saa store, at der kunde være nogen Grund til at ængstes for Hveden (og Vinterbygget); betydeligt Snelæg paa den ufrosne Jord gav derhos Grund til at frygte for alvorlige Angreb af Sneskimmel. Saadanne udeblev heller ikke og gjorde hist og her nogen Skade; men som Helhed klarede Vintersæden sig godt.

Foraaret indtraadte tidligt. Marts var allerede en udpræget Foraarsmaaned med en Gennemsnitstemperatur, der laa henved $2\frac{1}{2}^0$ over det normale og med kun halvt saa mange Frostdage, som denne Maaned plejer at bringe. Og da Maaneden tilmed bragte en meget sparsom Regnmængde, særlig paa Øerne, kunde Foraarssaanningen begynde tidligt. Navnlig paa de sydlige Øer var Vaarsædsaaningen vidt fremme allerede ved

Marts Maanedes Udgang, og inden April Maanedes første Tidøgn var gaaet, var man i store Dele af Landet i Hovedsagen færdig med Vaarsædens Saaning. Gennemgaaende er der sjældent bleven tilsaaet saa tidligt, navnlig paa Øerne. Hvor man var senere paa Færde med Foraarsarbejdet, sinkedes og besværliggjordes dette i ikke ringe Grad af en Regnperiode, der med faa Dages Afbrydelse strakte sig over April Maanedes sidste Halvdel, og hvorved Jorden, der allerede fra Vinteren var noget tung, blev yderligere ubekvem. Takket være en ret høj April-Temperatur — hened 1° over Normalen og med forholdsvis lidt Nattefrost — foregik Spiringen dog gennemgaaende hurtig og godt. Maj Maanedes første Femdøgn gav godt, tørt Vejr til Saaningens Afslutning, og da det næste Femdøgn bragte passende, jævn Regn næsten over hele Landet, saa Markerne midt i Maj meget lovende ud. En forholdsvis kold Periode i Slutningen af April og Begyndelsen af Maj skadede næppe; snarere havde man Indtryk af, at der herved blev sat en gavnlig Stopper for Vintersædens meget stærke Vækst. Men derefter indtraadte en meget følelig Tørkeperiode, idet der fra 11. til 28. Maj i de allerfleste Egne saa godt som ingen Regn faldt, og da Varmen samtidig var usædvanlig høj, begyndte Vaarsæden og Roerne efterhaanden at lide føleligt af Tørke, ligesom Græsmarkerne herved fik en Standsning i Væksten, som fik betydelig Indflydelse paa Høstudbyttet. Omsider faldt der de fleste Steder en velgørende Regn fra 29. Maj til 1. Juni. Ikke faa Steder udgjorde Regnen dog kun 10 à 15 mm, de færreste Steder indtil 30 mm. Og da sidstnævnte Regnmængde i Reglen maa anses for nødvendig for en tilfredsstillende Opblødning af Jorden efter en saa stærk Tørke, er det forstaaeligt, at Afgrøderne ikke var tilstrækkeligt forsynede med Fugtighed til at modstaa den næsten tørre Periode, der over det meste af Landet strakte sig fra 2. til 23. Juni, adskillige Steder, navnlig i det nordlige og østlige Jylland, endnu længere. Over

det meste af Fyn samt hist og her paa Sjælland, Lolland og Falster faldt der dog atter nogen Regn den 4. og 5. Juni, over en Del af Vestjylland den 14. Juni samt enkelte Steder lidt paa andre Dage. Denne anden lange Tørkeperiode fik de allerfleste Steder kendelig, i mange Egne endog betydelig Indflydelse paa Vaarsædhøsten. Medens Majtørken var særlig følelig paa de lette og de gødningsfattige, mindre godt drevne Jorder, fik Junitørken tillige en uheldig Indflydelse paa den tidligt saaede Vaarsæd, idet den var saa vidt fremme, at den kun i ringe Grad kunde drage Nytte af den Regn, der faldt i Juni Maanedes sidste Uge. Denne tilfældige Omstændighed blev senere i ikke ringe Udstrækning benyttet som et kraftigt Argument imod tidlig Saaning. Selvfølgelig afkræfter en saadan Tilfældighed dog ikke den Kendsgerning, at alle vel-drevne Jorder, paa hvilke Afvanding, Renhed og Gødningskraft er i tilbørlig Orden, bør tilsaaes saa tidligt, som de er passende tjenlige dertil. At der saa kan indtræffe et enkelt Aar, da Vejrforholdene kan stille sig saaledes, at det vilde have været bedre at saa noget senere, er kun en Bekræftelse paa den kendte Sandhed, at der er ingen Regel uden Undtagelse.

Omkring Sct. Hansdag begyndte en Regnperiode, der gennemgaende varede Juli Maanedes første Uge ud. Denne reddede Vaarsædhøsten — bortset fra de foran nævnte Forhold — og bragte ligeledes Roerne paa Føde samtidig med, at den betingede en god Genvækst paa Græsmarkerne. Men den skadede i høj Grad det sildigt slaaede Hø. Kun hvor man havde været nogenlunde tidlig paa Færde med at slaa, fik man Høet godt i Hus. Derefter fulgte henved 14 Dage med godt Sommervejr, der betingede en god Kærneudvikling i Sæden, og som tillige bragte Roerne i udmærket Vækst. Juli Maanedes 4. Uge blev atter regnfuld i de fleste Egne af Landet, men Regnen gjorde nu kun ringe Skade og gavnede Roerne og Græsmarkerne betydeligt.

Høsten begyndte i Slutningen af Juli under nogenlunde gode Vejrforhold, der muliggjorde en god Indbjergning af de tidligst modne Afgrøder, navnlig Rug og 6-rd. Byg. Men fra lidt før August Maanedes Midte blev Vejret temmelig ustadigt, hvorved baade Mejning og Hjemkørsel sinkedes i høj Grad. August blev som sædvanlig Aarets regnfuldeste Maaned. Gennemsnitlig for hele Landet faldt der i denne Maaned 107 mm, mindst paa Sjælland og Lolland, Falster og Møen (ca. 80 mm), mest i det nordlige, vestlige og indre Jylland (ca. 150), medens den normale Regnmængde for August for hele Landet er 80 mm., lavest over Sjælland, de sydlige Øer og Bornholm, højest i Vest- og Sydjylland. Med stadigt Vejr kunde Høsten have været afsluttet fra midt i August til Maanedens Udgang, medens den nu først afsluttedes sidst i August i de tidlige og strakte sig over det meste af September — undtagelsesvis endnu længere — i de sildigere Egne. Under disse Forhold forringedes Kærnsens Kvalitet selvfølgelig betydeligt, ligesom Halmen tabte meget i Værdi. Kun hvor man paa rette Maade anvendte Stakning i Marken (»bornholmske« Stakke), var man væsentlig uafhængig af Vejret og naaede en god Kvalitet. En almindelig Anvendelse af denne Bjergningsmaade vilde utvivlsomt i de allerfleste Aar betinge en større eller mindre — ofte betydelig — Kvalitetsforbedring, hindre den ikke sjældent stedfindende hele eller halve Ødelæggelse af en Del af Høsten og forebygge det betydelige Spild, der ikke undgaas under vanskelige Høstforhold. I hvert Fald hvor Talen er om Produktion af Salgskorn — først og fremmest Byg —, vil den ringe Arbejdsforøgelse, som Stakningen undertiden kan forårsage, utvivlsomt det ene Aar med det andet opvejes meget rigeligt af Fordelene herved.

Til Belysning af Høstudbyttet i forskellige Egne i 1910, sammenlignet med Gennemsnit af det forudgaaende Femaar, hidsættes en Tabel over Gennemsnits-Foldud-

byttet i de forskellige Amter, for Jylland og Øerne samt for hele Landet. Tallene er Tønder pr. Td. Ld.

Det vil ses, at i Forhold til de sidste 5 Aars Gennemsnit — der maaske passende kan betegnes som »Middelhøst« — kommer Hveden højt i de fleste Egne, hvor Hvededyrkningen spiller nogen Rolle, særlig i vor vigtigste hvededyrkende Landsdel, Lolland-Falster. Rugen naar i alle Øernes Amter ca. 1 Fold over Middel, medens den i næsten alle de jyske Amter kun er lidt over Middel. 2-rd. Byg kommer ligesom Hveden særlig højt i Maribo Amt, 2 Fold over Middel, i Københavns, Frederiksborg og Holbæk Amt gav det kun Middelhøst, i Øernes øvrige Amter $1\frac{1}{2}$ —1 Fold over, i de fleste jyske Amter noget lignende. 6-rd. Byg gav paa Sjælland lidt over eller lidt under Middel, i de nord- og vestjyske Amter 1—2 Fold over Middel; i de øvrige Egne er denne Sædart af ringe Betydning. Naar undtages Maribo og Thisted Amter, der helt igennem havde en usædvanlig rig Kornhøst, gav Havren kun lidt over, paa Sjælland endogsaa lidt under Middelhøst. Den graa Havre gav forholdsvis store Afgrøder i Nordjylland og delvis i Vestjylland; i Ribe Amt gav den dog kun Middelhøst. Blandsæden forholdt sig i Hovedsagen som Havren.

Rodfrugterne gav i Hovedlandsdelene de i Tabel II anførte Afgrøder, henholdsvis i 1910 og i Gennemsnit for 1905—09.

Runkelroerne gav saavel i Jylland som paa Øerne betydeligt — ca. 30 Tdr. — over Middel. Kaalroerne og Turnipsen gav, navnlig i Jylland, hvor disse Rodfrugter jo næsten udelukkende findes, et anseligt Merudbytte. Sukkerroerne gav overalt langt over Middel, for hele Landet ca. 40 Cnt. over. Kartofflerne gav i Jylland 9, paa Øerne 6 Tdr. over Middelhøst.

Angaaende nyere Kulturformers Udbredelse har det svundne Aar bragt fornyet Vidnesbyrd om, at man fra det praktiske Landbrugs — det vil dog selvfølgelig

Tabel I.

Amt	Hvede		Rug		2-rd. Byg		6-rd. Byg		Hvid Havre		Graa Havre		Blandseed	
	1910	1905—09	1910	1905—09	1910	1905—09	1910	1905—09	1910	1905—09	1910	1905—09	1910	1905—09
	København	16.8	15.0	13.5	12.3	13.7	13.6	14.0	13.9	17.2	17.6	—	—	16.2
Frederiksborg	14.5	13.4	12.3	11.2	12.5	12.4	12.8	13.1	14.5	15.3	—	—	14.9	14.9
Holbæk	16.3	14.4	13.0	12.0	13.4	13.4	14.3	14.3	16.0	16.4	—	—	15.8	16.1
Soro	16.4	14.4	14.1	12.6	14.1	13.5	14.1	14.2	16.9	17.2	—	—	15.9	15.9
Præsto	16.1	14.6	13.6	12.2	14.2	13.1	14.2	13.6	17.3	17.4	—	—	15.9	15.4
Bornholm	15.9	14.5	11.4	10.5	12.3	11.8	13.0	12.1	14.6	14.8	—	—	14.3	14.5
Maribo	16.0	13.7	14.1	12.7	14.8	12.7	12.8	12.6	19.6	18.3	—	—	17.4	15.9
Svendborg	15.2	14.3	12.4	11.2	14.2	12.8	13.0	12.4	17.2	16.5	—	—	16.0	15.3
Odense	14.9	14.8	12.3	11.5	14.1	13.4	14.1	13.8	17.5	17.1	—	—	16.5	16.2
Oerne	15.9	14.2	13.0	11.9	14.0	13.1	13.7	13.6	16.9	16.8	—	—	16.0	15.7
Vejle	15.5	15.3	8.4	8.3	13.0	12.1	12.5	11.9	15.9	15.3	7.8	7.4	14.1	13.6
Aarhus	16.3	15.4	9.2	9.2	11.7	11.4	11.7	10.5	14.9	14.5	8.1	7.3	12.9	12.7
Randers	15.4	14.4	9.5	8.9	11.2	10.6	11.5	10.4	14.1	13.4	13.0	12.2	12.4	11.7
Aalborg	11.2	11.1	8.2	7.8	9.9	9.3	10.2	9.2	11.2	10.6	11.2	10.2	11.8	11.1
Hjørring	8.8	9.1	8.7	8.0	9.8	8.7	10.9	9.9	11.3	10.0	11.7	9.7	11.6	10.3
Thisted	13.9	11.4	10.6	9.9	12.6	11.4	14.7	12.4	18.2	16.4	13.6	12.3	14.2	12.7
Viborg	11.5	10.3	8.1	7.9	9.8	9.3	11.1	10.2	13.5	12.5	10.4	9.7	11.7	10.8
Ringkøbing	11.5	11.3	7.4	7.3	11.1	11.1	9.6	8.5	14.5	14.7	9.0	8.0	10.9	10.9
Ribe	14.1	12.0	6.9	6.9	10.8	9.5	9.3	8.3	11.4	10.8	8.5	8.3	11.8	10.7
Jylland	14.7	14.1	8.3	8.0	11.4	10.7	11.2	10.0	14.0	13.2	9.8	9.0	12.3	11.5
Hele Landet	15.7	14.2	9.9	9.4	13.3	12.4	12.0	10.9	15.1	14.6	—	—	14.2	13.7

Tabel II.

Rodfrugt	Jylland		Øerne		Hele Landet	
	1910	1905 —09	1910	1905 —09	1910	1905 —09
Runkelroer	315	288	343	312	337	307
Kaalroer	299	280	313	301	300	280
Turnips	283	266	312	303	286	269
Gulerødder	198	193	227	203	205	195
Sukkerroer	267	236	352	316	352	314
Kartofler	82	73	70	64	79	71

kun sige: fra en begrænset Kreds af interesserede og velunderrettede Landmænds — Side med Opmærksomhed følger, hvad der kommer frem af bemærkelsesværdigt nyt. Meget af den gamle, nu tvivlsomme, saakaldte Square head Hvede maatte vige Pladsen for værdifuldere Sorter. Særlig synes Tystofte Smaahvede at vinde stærkt Bifald, om end det uheldigt valgte Navn aabenbart hæmmer dens Udbredelse. Ogsaa Tystofte Standhvede vinder Bifald, om end dens »Staaevne« ikke er uovervindelig. Ved Siden af disse — der for Tiden kan betegnes som Hovedsorterne — vinder navnlig Dronning Wilhelmina, Svalöfs Grenadier og Svalöfs Extra Square head II nogen Udbredelse. Snart vil den gamle Square head Hvede være fortrængt til et mindre Antal gammeldags Brug.

Blandt Rugsorter regner man nu snart kun med Brattingsborg- og Petkus-Rug. Blandt disse vinder den sidstnævnte øjensynligt Terræn, hvilket vistnok er fuldt berettiget paa de bedre og gødningskraftige Jorder, hvor den kendeligt bedre kan staa op end Brattingsborg-Rugen. I mange Egne lyder der dog stadig meget stærke Klager over Petkus-Rugens Kvalitet som Brødrug, medens der vistnok ikke er delte Meninger om, at Brat-

tingsborg-Rugen afgiver fortrinligt Brødkorn. Muligvis er dog dette Kvalitetsspørgsmaal væsenlig et Modnings- og Tørringsspørgsmaal. Der er iøvrigt gjort Skridt til at faa denne Sag nærmere undersøgt. I enkelte Egne, navnlig i Sydøst-Sjælland, foretrækker man Prof. Heinrichs Rug, der ubestridelig har et Fortrin i sit meget stive Straa, medens den i Ydeevne gennemgaaende ikke kan staa Maal med de to foran nævnte Hovedsorter, ligesom Kvaliteten ikke er rosværdig.

Af Bygsorter har Tystofte Prenticebyg nu afgjort og med Rette Overtaget over alle andre Sorter. Denne Sort var i de nærmest forudgaaende Aar kommen noget i Miskredit paa Grund af dens Tilbøjelighed til at gaa i Leje. Og man begyndte, særlig i 1909, at afløse den med Svaløfs Hannchen-Byg, der paa Grund af dets Tidlighed og dets korte Straa staar noget bedre op. Men i 1910 fik Prenticebygget atter Vind i Sejlene, da Lejesæd ikke var fremtrædende, og paa gode Bygjorder gav det da ikke sjældent 20—22 Fold, medens Hannchen-Bygget havde en meget uheldig Sommer, da det i den stærke Tørkeperiode var saa vidt udviklet, at det ikke kunde udnytte Regnen, da denne omsider kom, medens det sildig modne Prenticebyg, særlig hvor dette var saaet lidt sent, endnu kunde komme til Kræfter. Desuden klages der med Grund over, at Hannchen-Bygget angribes stærkt af Brand, der ikke i nævneværdig Grad generer Prenticebygget. — Af 6-rd. Byg vandt navnlig Erh. Frederiksens Stamme, udgaaet fra Gisselfeldt, en Del Udbredelse, og særlig hvor man har Brug for tidlig modent 6-rd. Byg, vil denne ventelig vinde Terræn.

Blandt de ikke faa udmærkede Havresorter, der er komne frem i de senere Aar, synes flere og flere Landmænd at foretrække den af Bestyrer Vestergaard. Abed Planteavlsstation opdrættede Gul Næsgaard-Havre. Man hører væsentlig kun Lovord om denne Sort: fremragende Ydeevne baade i Henseende til Kærne og Halm, stivstraet, jævnt storkornet, omtrent middeltidlig moden,

ikke tykskallet, af ret god Tøndevægt; det eneste, der udsættes paa den er, at Kærnen er gul; forhaabentlig kommer dog Havrekøberne snart til Erkendelse af, at Havrens Farve er komplet ligegyldig, naar Kærnen iøvrigt tilfredsstiller berettigede Krav. I visse Egne af Sjælland har Schlanstedt-Havren faaet Indpas, udgaaet fra Fodbygaard, og ogsaa denne maa siges at være en fortrinlig Havresort, i hvert Fald paa gode, gødningskraftige Jorder; den er blot lidt senere moden end ønskelig. Et Par af Svalöfs mange Havresorter, nemlig Sejer-Havre og Guldregn-Havre, har begyndt at vække nogen Opmærksomhed, hvad de vistnok ogsaa fortjener. I det hele kan det siges, at man fra dansk Side følger Virksomheden i Svalöf med den største Interesse; og saa snart det paa betryggende Grundlag kan godtgøres, at vi herhjemme kan drage Fordel af Kulturformer fra Svalöf, vil man sikkert fra alle Sider bestræbe sig for, at disse snarest muligt kan faa fortjent Udbredelse. Alle er her enige i, at det kun gælder om at finde det bedste, ganske ligegyldigt, hvorfra det saa skriver sig. Men Svalöf-Virksomheden fremmer ikke sin Prestige blandt danske Landmænd ved at slaa ind paa en Agentvirksomhed à la Garton. De ledende Mænd i Svalöf burde kende danske Forhold tilstrækkeligt til at vide, at der i danske Landmænds Øjne i Reglen hviler et odiøst Skær over en Vare, der søges indarbejdet gennem almindelig Agentvirksomhed.

I Forbindelse med den levende Interesse, som særlig i de senere Aar er kommen frem for en Forbedring af Kornavlens, særlig i Henseende til Indførelse af de bedste Sorter, har der ogsaa begyndt at vise sig Tegn til en forøget Interesse for Sædevarernes Kvalitet. Dette gav sig navnlig Udslag i, at de fynske Landboforeninger paa Initiativ af Hindsholm Landboforening og de fynske Landboforeningers energiske Planteavlskonsulent Madsen-Mygdal lod foretage et betydeligt Antal Kvalitetsbestemmelser i Kornprøver. Vel er ved Kornavl Kærneafgrødens

Størrelse i Almindelighed Hovedsagen, i Særdeleshed hvor Sæden fodres op. Men der er dog sikkert Grund til samtidig at skænke Kvalitetsspørgsmaalet nogen Opmærksomhed, og det kan ikke nægtes, at denne Side af Sagen er bleven noget tilsidesat. De forlængst op-hørte Kornudstillinger med tilhørende Bedømmelser, der i sin Tid fandt Sted i København, særlig ved Hvede- og Bygudvalgets og de sjællandske Landboforeningers Foranstaltning, gjorde sikkert i mere end én Retning god Nytte, og Genoptagelsen af en lignende Foranstaltning under tidssvarende Former vilde uden Tvivl være et nyttigt Foretagende. Ved en Del Planteavlstudstillinger har man iøvrigt haft Øje herfor; men Sagen fortjener vistnok at tages op paa et bredere Grundlag.

Ogsaa paa Rodfrugtdyrkningens Omraade har der vist sig Fremtoninger af betydelig Interesse. Efter at visse udenlandske Roestammer paa Grundlag af de ved Forsøgsstationerne udførte Forsøg har kunnet udpeges som særlig gode (»1. Klasses«), har man i Aarenes Løb set, at der er solgt Roefrø af ret tvivlsom Oprindelse under de gode Stammers Navne. Særlig sidste Aar fremkom der fra Udlandet adskillige saadanne Partier af tarveligt Roefrø, der delvis solgtes som Frø af »anerkendte« danske Stammer. De fynske Landboforeninger anlagde da omfattende Dyrkningsforsøg til Sammenligning mellem udenlandske Frøpartier og de bedste danske Stammer af ubetinget paalidelig Oprindelse. Resultatet af disse interessante Forsøg — der selvfølgelig suppleredes med veludførte Tørstofbestemmelser — var, at samtligede udenlandske Prøver var de bedste Stammer underlegne, uanset under hvilke Navne de var solgte (»sludstruplignende«, »taarøjelignende« o. s. v.). Mindreudbyttet af de udenlandske Prøver gik op til henved 100 Kr. pr. Td. Ld. Forsøgene blev saaledes et godt Led i Bestræbelserne for at indarbejde de paalidelige danske Roestammer paa Bekostning af det indførte Frø og gav en smuk Bekræftelse paa de i Forsøgene tid-

ligere gjorde Erfaringer, at vi under ingen Omstændigheder er tjente med at tage vor Roefrøforsyning fra Udlandet — noget hvortil der jo ogsaa nu til Dags meget sjældnen er Anledning. — Iøvrigt maa det erkendes, at Sansen for Benyttelse af vore gode Roestammer nu er ret levende. Beklageligt er det kun, at Sansen for en omhyggelig Dyrkning af Roerne ikke staar i et passende Forhold dertil. Der ses endnu hver Sommer et ganske utilladelig stort Antal mere eller mindre forsømte Roemarker, og 1910 dannede i denne Henseende ingen Undtagelse fra sine Forgængere. Hvad nytter hele det store, møjsommelige og kostbare Arbejde, der fra Frøavleres og Roeforædleres Side gøres for at skaffe stedse bedre Stammer frem, og som fra Planteavlsvulvalgenes, Konsulenternes og Forsøgsvirksomhedens Side gøres for at tilvejebringe Beviserne for disse Stammers Overlegenhed, for at udfinde de mest eksakte Forsøgs- og Tørstofbestemmelsesmetoder, og for at skaffe disse fortræffelige Stammer Udbredelse, naar de saa bydes utilstrækkelig Ernæring, saaes i mangelfuldt tilberedt Jord, udtyndes for sent og forsømmes med Hensyn til Renholdelse og Løsning af Jorden i Sommerens Løb. Man fristes til at ønske, at hine i og for sig prisværdige Bestræbelser for en liden Stund maatte ombyttes med lige saa energiske Bestræbelser for at oparbejde Sans for og Forstaaelse af en rational Rodfrugtdyrkning. Det maa erkendes, at vi nu har fortrinligt Sorts- og Stamme-materiale — bare det bliver benyttet paa rette Maade!

Ogsaa for Forbedring af Plantedækket paa vore Kløver- og Græsmarker har der været udfoldet Bestræbelser. Sansen for paalidelig Frøforsyning tør siges at være stigende, og flere og flere erkender Betydningen af Frøblandinger, der er afpassede efter Forholdene, og som giver det bedst mulige Udbytte. Hvor Kløveren er upaalidelig, gaar man i stigende Grad over til at erstatte den med Kællingetand, og om denne Plantes Fortræffelighed synes de allerfleste, som har prøvet den, at

være enige. Kløver- og Græsfrø fra de bedste Avlssteder var sidste Aar saa stærkt efterspurgt, at Kravet ikke kunde tilfredsstilles. Ved Forsøgsstationerne er der iværksat Dyrkningsforsøg med indenlandske Stammer af Kløver og Græsser, og der er Grund til at vente, at der her igennem vil blive fremdraget værdifulde Kulturformer, som det da maa være magtpaaliggende at faa formeret og udbredt. Samtidig har Landboforeningerne — særlig de samvirkende sjællandske — iværksat en Art Kontrol med de fra Frøforretningerne leverede Frøpartier ved at anstille Dyrkningsforsøg med Prøver heraf.

Der har i Aarets Løb været udfoldet en stærk Agitation for en udvidet Kartoffelavl. En saadan Bestræbelse maa for saa vidt siges at være i høj Grad betimelig, som der her i Landet findes store Arealer, særlig i Jylland, der egner sig fortrinligt for Kartoffeldyrkning, og hvor de fleste andre Afgrøder er mere eller mindre usikre. Men det gælder for Kartofflernes endnu mere end for Roernes Vedkommende, at Dyrkningsmaaden er meget mangelfuld. Det ses saaledes, at i Gennemsnit for 1909—10 havde 88 Sogne gennemsnitlig en Kartoffelavl, der var under 30 Tdr. pr. Td. Ld., 430 Sogne havde mellem 31 og 50 Tdr. som Gennemsnitsafgrøde, 443 havde mellem 51 og 70 Tdr., 657 havde mellem 71 og 100 Tdr. og 105 Sogne havde over 100 Tdr. pr. Td. Ld. Det er herefter betydeligt over Halvdelen af Kartoffelavlere, der nøjes med en Afgrøde under 70 Tdr. pr. Td. Ld., og det er ikke uvæsentligt, at de angivne Tal gælder Bruttoafgrøder, hvorfra altsaa maa drages 10 à 14 Tdr. Læggekartoffer, og at der ikke er taget Hensyn til, hvad der ved Opbevaringen raadner i Kulerne. Der synes herefter først og fremmest at være Anledning til at faa afhjulpet de værste Fejl ved Kartoffeldyrkningen, og Synet af et større Antal Kartoffelmarker bestyrker denne Opfattelse. Dernæst maatte man vel have Sikkerhed for en lønnende Anvendelse af Afgrøden. Selvfølgelig kan denne indenfor en vis Begrænsning fodres

op, og i mange Tilfælde vil man utvivlsomt kunne avle billigt Foder paa en veldyrket Kartoffelmark; men man maa dog her altid være nogenlunde paa det rene med, hvad der i hvert Tilfælde svarer bedst Regning: Kartofler eller Roer, betragtet som Foder. Det vilde derhos være meget tiltalende, om vi kunde komme ind paa en sikker og lønnende Eksport af Kartofler, og det er prisværdigt, at der, særlig fra jysk Side, udfoldes Bestræbelser for at oparbejde en saadan Eksport. Men skal Kartoffelavlens faa den store Betydning for Landets magre Egne, som der utvivlsomt er Mulighed for, ligger det nær først og fremmest at rette Bestræbelserne paa at skabe Betingelser for en rationel Kartoffelindustri. De stærkt Kartoffelinteresserede kunde næppe gøre noget bedre end søge at faa den mærkelige Fremtoning ud af Verden, at medens Landets af Naturen mest begunstigede Egne drager Fordel af Sukkerbeskyttelsen, saa nægtes Landets af Naturen mest stedmoderlig behandlede Egne den for en hjemlig Kartoffelindustri uundværlige Støtte. Kunde der skabes Mulighed for hjemlig Tilvirkning af de 14 à 15 Mill. Pd. Kartoffelmel, som vi nu køber fra Udlandet til hjemlig Forbrug, og kunde der derhos tilvejebringes Betingelser for, at Kartofler kom til at udgøre Raamaterialet for en væsentlig Del af vor Spiritusfabrikation, da vilde der være skabt et solidt Grundlag for en udstrakt Kartoffeldyrkning i de Egne, hvor en saadan maatte vise sig lønnende.

Endvidere sporedes der i 1910 nogen Interesse for Tobaksdyrkning, efter at Toldloven af 1908 havde gjort denne Produktion mere indbringende. Som bekendt blev der dog sat en Stopper herfor ved Vedtagelse af en Arealbeskatning, der antagelig vil holde Tobaksarealet nede ved det tidligere lille Areal. For Landbruget som Helhed vilde selv en skattefri Tobaksavl dog ikke være bleven af synderlig stor Betydning, da det hele Forbrug jo er stærkt begrænset, og vi næppe vilde have haft Udsigt til nogen nævneværdig Udførsel.

Frøavl voksede i Omfang i det sidste Aar, og der blev navnlig udlagt betydelige Arealer med Hundegræs og Eng-Svingel. Da Græsserne sidste Sommer gav rige Afgrøder, og Priserne var høje, tjentes der gode Penge herpaa, ligesom ogsaa Rodfrugtfrøavl havde gode Kaar. Hvis det ikke kan lykkes at faa oparbejdet en betydelig Udførsel af Frø til Udlandet, vil der dog meget snart indtræde en stærk Overproduktion, med mindre Avlen snarest muligt fordeles passende paa alle de Plantearter, af hvilke der overhovedet kan være Tale om at avle Frø.

Spørgsmaalet om nye Sukkerfabrikker har i det forløbne Aar som saa ofte før været Genstand for livlig Drøftelse. En ny Sukkerfabrik traadte i 1910 i Virksomhed i Saksøbing. Denne producerede i sit første Driftsaar ca. 15 Mill. Pd. Sukker. Særlig paa Sjælland har man arbejdet meget ivrigt for Oprettelse af nye Fabrikker, navnlig i Præstø og Holbæk Amter, ligesom Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger har haft Oprettelsen af en Fabrik under Overvejelse. Hidtil har De danske Sukkerfabrikker dog ikke været tilbøjelige til at anlægge Fabrikker paa Sjælland, og at bygge Sukkerfabrikker udenom Aktieselskabet D. d. S. har man hidtil ikke fundet raadeligt. Den Omstændighed, at der i 1910 har vist sig Mulighed for en ikke ubetydelig Udførsel af Sukker til England, kan dog muligvis faa Indflydelse paa denne Sags videre Forløb.

De i 1910 udkomne Planteavlens vedrørende Publikationer har været ret talrige og omfattende. Her skal nævnes: 1) Høstens Udfald 1910. Udg. af St. stat. Bureau. 2) Høsten i Danmark i Aaret 1910. Udg. af samme. 3) Tidsskrift for Landbrugets Planteavl. Udg. af St. Planteavlsudvalg. Red. af *H. C. Larsen*. 17. Bd. Heri findes ikke mindre end 9 Beretninger fra Statens Forsøgsvirksomhed (om Opbevaring af Staldgødning, Humusstofferne Indflydelse paa Urinstoffets Omdannelse, Frøavl paa store og smaa Roer, Græsarter

fra forskellige Avlssteder, Rødfrugtstammer, Bordeauxvædske mod Kartoffelsyge, Forskellige Frøblandinger, Kaalroens og Turnipsens Bastarder, Forskellige Kvælstofgødninger), endvidere 3 Beretninger fra De samvirkende danske Landboforeningers plantepatologiske Forsøgsvirksomhed (Kalk og Kunstgødning mod Kaalbrøk, Bekæmpelse af Kartoffelskimmel, Oversigt over Landbrugsplanternes Sygdomme 1909), fremdeles Aarsberetning fra Dansk Frøkontrol, Undersøgelser over Ukrudsfrøets Forekomst og Levedygtighed, Undersøgelser over Jordens Kalktrang o. s. v. 4) Beretning fra Statens Planteavlsudvalg for 1909—10. 5) Arbejdsplan for Statens Forsøg i Plantekultur for 1910—11. 6) Tidsskriftet »Vor Planteavl« 1910. 7) Beretning om Planteavlsarbejdet i Landboforeningerne i Jylland 1910 (416 S.). 8) Beretning om Landboforeningernes Virksomhed for Planteavl paa Sjælland 1910 (404 S.). 9) Beretning om lokale Markforsøg, udførte i Sommeren 1910 af De samv. Landbof. i Fyns Stift. 10) Beretning om lokale Markforsøg 1910, udførte af De samv. lolland-falsterske Landbof.s Planteavlsudvalg. 11) Beretning om Forsøg og Undersøgelser i Græsmarker 1905—09, iværksatte af Præstø Amts Landboforening. Endvidere skal nævnes af Skrifter vedrørende Planteavl: 12) G. Fog-Petersen: Jordens Grundforbedring og Bearbejdning. 13) M. L. Mortensen: Plantesygdomme og disses Bekæmpelse. 14) O. H. Larsen: Brugen af Kunstgødning. (De 3 sidste udgør 2., 4. og 5. Hefte af »Husmandens Haandbog«). — Den rige Fylde af Forsøgsberetninger, der efterhaanden fremkommer, afgiver et fortrinligt »Byggemateriale« for dem, i hvis Lod det falder at skulle fremlægge for det store Publikum Hovedtrækkene af de gennem Forsøgene indvundne Erfaringer i en let tilgængelig Form. Men herigennem faar ogsaa Forsøgsberetningerne — særlig de, der fremtræder som Beretninger om et enkelt Aars Forsøg — en væsentlig Del af deres Betydning. Som Læsestof for det store Publikum egner kun de færreste Beretninger sig.
